מהדורה למורה – גראם פחות גראם יותר

סיפור עם · סיפור עם · הסיפור העממי · גרסת רגיל

במהדורה זו: מפתח תשובות לכל התרגילים, הצעות לתשובות פתוחות ומחוון קצר. בדפי התלמיד: שם/כיתה/תאריך, חלק א׳ (הבנה), חלק ב׳, חלק ג׳ (כתיבה) וכרטיס יציאה לגזירה.

תשובות – חלק א׳ – הבנה

תרגיל 1: 1–**ב** (אלף לירות) · 2–**ג** (שלושים) · 3–**א** (לחתוך בדיוק מאה גרם) · 4–**ב** (העני) · 5–**ב** (שלושים יום)

תרגיל 2: 1–**נכון** · 2–**נכון** · 3–**לא נכון** (העשיר – קשוח ואכזרי) · 4–**לא נכון** (הילד הפיקח – חכם ומהיר)

תרגיל 3:

1. אם העני לא יחזיר את אלף הלירות בתוך שנה, העשיר יחתוך מאה גרם מבשרו.
2. דחה את המשפט בשלושים יום והטיל על הווזיר למצוא פתרון, ואיים שאם לא יצליח יענש.
3. ממשחק של שני ילדים בעיירה נידחת, ששיחקו "עני ועשיר" והמציאו את תנאי הגרם המדויק.

תשובות – חלק ב׳ – מושגים וכלים ספרותיים

תרגיל 4: 1–**א** · 2–**ד** · 3–**ב** · 4–**ג**

תרגיל 5: 1–**ניגוד** · 2–**תפנית**

תשובות – חלק ג׳ – חשיבה וכתיבה

תרגיל 6: הילדים חושבים בפשטות ובלי פחד מהחוק ומבעלי הכוח. הסיפור מלמד שחוכמה יכולה להימצא אצל הקטנים והפשוטים, ולא רק אצל מלכים ושרים.

תרגיל 7: זה משתמש בלשון ההסכם עצמו נגד העשיר: אם ההסכם מדויק – גם הביצוע חייב להיות מדויק. התנאי הופך את העונש לבלתי אפשרי, כך שהצדק מנצח בלי לבטל את ההסכם.

תרגיל 8: תשובה פתוחה: הוא נהג בנדיבות כשנתן הלוואה, אבל התנאי האכזרי ושמחתו ללכת למשפט מראים חוסר רחמים. אפשר לדון ביחס בין חוק לצדק.

תרגיל 9: מחוון קצר: שמירה על פרטי העלילה (3), נקודת מבט עקבית (3), תיאור רגשות ומחשבות (2), לשון ופיסוק (2).

כרטיס יציאה

תשובות אישיות. תשובה מלאה: עונה על השאלה, נשענת על פרט מן היצירה, כתובה במשפטים שלמים ובסדר הגיוני.

• שאלה לדיון בכיתה: האם מי שחתם על הסכם חייב לעמוד בו בכל מחיר?

• קשרו לדוגמאות מוכרות לתלמידים: הסכם בין חברים, תנאי משחק, תקנון כיתה.

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

גראם פחות גראם יותר

סיפור עם · סיפור עם · הסיפור העממי

תזכורת קצרה: עני לווה אלף לירות משכנו העשיר, בתנאי שאם לא יחזיר בתוך שנה – העשיר יחתוך מאה גרם מבשרו. העני לא מצליח להחזיר, והשניים פונים למלך. המלך נבוך ומטיל על הווזיר למצוא פתרון בתוך שלושים יום. ביום האחרון שומע הווזיר ילדים משחקים "עני ועשיר", ואחד מהם פותר את הבעיה: מותר לחתוך, אבל בדיוק מאה גרם – לא גרם יותר ולא גרם פחות. במשפט חוזר הווזיר על הפתרון, והעשיר מוותר ויוצא מבויש.

חלק א׳ – הבנה

1 הקיפו את התשובה הנכונה.

1. כמה כסף לווה העני?
   ○ א. מאה לירות ○ ב. אלף לירות ○ ג. עשרת אלפים ○ ד. חמישים לירות
2. כמה ימים קיבל הווזיר?
   ○ א. שבעה ○ ב. עשרה ○ ג. שלושים ○ ד. מאה
3. מה התנאי שהציב הווזיר לעשיר?
   ○ א. לחתוך בדיוק מאה גרם ○ ב. לחכות עוד שנה ○ ג. לחלק את הכסף ○ ד. לשלם קנס
4. מי לקח הלוואה?
   ○ א. העשיר ○ ב. העני ○ ג. המלך
5. כמה זמן היה לווזיר?
   ○ א. יום אחד ○ ב. שלושים יום ○ ג. שנה

2 קראו כל צמד: דמות – תכונה. סמנו נכון או לא נכון. אם לא נכון – כתבו את התכונה הנכונה.

#	דמות – תכונה	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
1	הווזיר – מתמיד ופיקח	נכון / לא נכון	
2	העני – תמים ואופטימי	נכון / לא נכון	
3	העשיר – מתמיד ופיקח	נכון / לא נכון	
4	הילד הפיקח – תמים ואופטימי	נכון / לא נכון	

3 ענו במשפט או שניים.

1. מה היה התנאי של העשיר להלוואה?

2. מה עשה המלך כשלא ידע איך לפסוק?

3. מאיפה הגיע הפתרון?

חלק ב' – מושגים וכלים ספרותיים

4 התאימו כל כלי ספרותי לדוגמה שלו מן היצירה. כתבו את האות המתאימה.

#	כלי ספרותי	האות		דוגמה מן היצירה
1	מבנה הסיפור העממי		א	פתיחה "היה היו", ניגוד עשיר–עני, בעיה (הלוואה), מבחן (שלושים יום), פתרון חכם וסוף טוב.
2	ניגוד		ב	המשחק של הילדים חוזר, בקטן, על כל הסיפור – סיפור בתוך סיפור – והמשפט "גרם פחות, גרם יותר" חוזר כמו פזמון.
3	חזרות		ג	ביום השלושים, כשהווזיר כבר מתייאש, הוא שומע במקרה את הילדים – ומשם הכול מתהפך.
4	תפנית		ד	עשיר מול עני, מלך מבוגר ונבוך מול ילד קטן ופיקח.

5 השלימו את המונח המתאים מתוך מחסן המילים.

מחסן מילים: ניגוד תפנית בית

1. _____ – העמדה זה מול זה של דברים הפוכים כדי להבליט אותם
2. _____ – רגע בעלילה שבו המצב משתנה באופן מפתיע

חלק ג' – חשיבה וכתיבה

6 שאלת פרשנות

מדוע לדעתכם הפתרון מגיע דווקא מילדים?

7 שאלת פרשנות

מה משמעות התנאי "לא גרם יותר ולא גרם פחות"?

8 שאלת הערכה – הביעו עמדה ונמקו

האם העשיר הוא דמות רעה, או רק אדם שעומד על זכויותיו? נמקו.

9 משימת כתיבה

כתבו את הדיאלוג בין הווזיר למלך כשהווזיר פורץ לארמון וצועק "הפתרון בידי!". למה הווזיר לא מגלה את הפתרון מיד?

כרטיס יציאה

גראם פחות גראם יותר · שם: _____

1. ציינו שני מאפיינים של סיפור עם שמצאתם היום בסיפור שקראנו.

2. איזו דמות חכמה מהיחידה הייתם רוצים לפגוש, ולמה?

3. השלימו: מזל טוב הוא בעיניי...